ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
NIAL FENNELLY
της 30ής Ιανουαρίου 1996 *

Εισαγωγή

1. Αντικείμενο της υπό κρίση υποθέσεως είναι η ερμηνεία της Συμβάσεως των Βρυξελλών, της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (στο εξής: Σύμβαση) [1]. Όταν μια απόφαση δεν έχει επιδοθεί στον αποδέκτη της και εκδίδεται, παρ' όλ' αυτά, υπέρ του ενάγοντος, άνευ κλητεύσεως του αντιδίκου, απόφαση επιτρέπουσα την εκτέλεση σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος, μπορεί ο ενάγων να προβεί στην επίδοση και να προσκομίσει τις σχετικές με αυτήν αποδείξεις κατά τη διάρκεια της διαδικασίας της προσφυγής που έχει κινηθεί από τον αποδέκτη για τον λόγο αυτόν;

Πραγματικά περιστατικά και νομικό πλαίσιο

2. Μια ασφαλιστική εταιρία, η Berufsgenossenschaft der Feinmechanik und Elektrotechnik, αναιρεσίβλητη στην υπόθεση της κύριας δίκης (στο εξής: αναιρεσίβλητη), κατέβαλε τα ιατρικά έξοδα σε πρόσωπο το οποίο είχε τραυματισθεί το 1973 σε οδικό ατύχημα στη Γερμανία από όχημα το οποίο ανήκε στον Roger van der Linden, αναιρεσείοντα (στο εξής: αναιρεσείων), ο οποίος ζει στο Βέλγιο. Υπέρ της εν λόγω εταιρίας εκδόθηκε από γερμανικό δικαστήριο το 1976 απόφαση βάσει της οποίας μπορούσε αυτή να απαιτήσει τα έξοδα αυτά από τον αναιρεσείοντα καθώς και, αργότερα, το ίδιο έτος, μια άλλη απόφαση που τον υποχρέωνε να της καταβάλει τα δικαστικά της έξοδα. Και οι δύο αποφάσεις εκδόθηκαν ερήμην.

3. Με αίτηση άνευ κλητεύσεως του αντιδίκου που υπέβαλε τον Ιούλιο του 1980 ενώπιον του Rechtbank van eerste aanleg — του δικαστηρίου που μνημονεύεται στο άρθρο 32 της Συμβάσεως — της Bruges, η αναιρεσίβλητη ζήτησε να κηρυχθεί εκτελεστή η πρώτη γερμανική απόφαση, ενώ της επιτράπηκε, τον Οκτώβριο του 1980, να τροποποιήσει την αίτησή της όσον αφορά ορισμένα σημεία, μεταξύ άλλων, για να καλύψει η αίτηση αυτή και τη δεύτερη γερμανική απόφαση σχετικά με τα δικαστικά έξοδα. Υπέρ της αναιρεσίβλητης εκδόθηκε τον Φεβρουάριο του 1982 απόφαση κηρύξεως εκτελεστότητας, όσον αφορά και τις δύο αποφάσεις. Ο αναιρεσείων άσκησε προσφυγή κατά της αποφάσεως αυτής, τον Μάιο του 1982, σύμφωνα με το άρθρο 37 της Συμβάσεως, ενώπιον του Rechtbank van eerste aanleg της Bruges [2] για τον λόγο ότι η αίτηση κηρύξεως εκτελεστότητας δεν περιελάμβανε κανένα στοιχείο από το οποίο να αποδεικνύεται ότι οι γερμανικές αποφάσεις είχαν επιδοθεί. Καθώς φαίνεται, στο πλαίσιο της εξετάσεως της προσφυγής αυτής, το οικείο δικαστήριο έταξε προθεσμία για την προσκόμιση των σχετικών με την επίδοση της αποφάσεως αποδεικτικών στοιχείων. Η προσφυγή απορρίφθηκε τον Ιούνιο του 1993, για τον λόγο ότι η αναιρε-

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

1 — ΕΕ 1982, L 388, σ. 7.

2 — Η «προσφυγή» κατ' αποφάσεως κηρύξεως εκτελεστότητας εκδοθείσας άνευ κλητεύσεως του αντιδίκου ασκείται στο πλαίσιο μιας διαδικασίας μετά κλητεύσεως του αντιδίκου ενώπιον, όσον αφορά ορισμένα συμβαλλόμενα κράτη, του ιδίου δικαστηρίου ή ενώπιον, όσον αφορά άλλα συμβαλλόμενα κράτη, ανωτέρου δικαστηρίου, και τούτο κατ' εφαρμογή του άρθρου 37 της Συμβάσεως· περαιτέρω βλ. κατωτέρω.

σίβλητη είχε επιδόσει τις γερμανικές αποφάσεις στον αναιρεσείοντα, σύμφωνα με το βελγικό δίκαιο, τον Ιανουάριο του 1987 και για τον λόγο ότι το ατελές της αρχικής αιτήσεως δεν μπορούσε πλέον να εμποδίσει την επικύρωση της αποφάσεως κηρύξεως εκτελεστότητας. Κατά της αποφάσεως αυτής, ο αναιρεσείων προσέφυγε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 40 της Συμβάσεως, τον Φεβρουάριο του 1994, ενώπιον του Hof van cassatie. Υποστήριξε ότι η απόφαση κηρύξεως εκτελεστότητας δεν ήταν δυνατό, στο στάδιο της βάσει του άρθρου 37, δεύτερο εδάφιο, της Συμβάσεως προσφυγής, να καταστεί νομότυπη ώστε να θεραπευτεί η έλλειψη προσκομίσεως από την αναιρεσίβλητη, κατά την υποβολή της αρχικής αιτήσεως, ουσιωδών αποδείξεων. Μολονότι είχε παρέλθει ένα αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα από την έναρξη της υποθέσεως αυτής, τούτο δεν προκάλεσε άμεσα ερωτήματα από το εθνικό δικαστήριο.

4. Ο τίτλος ΙΙΙ, τμήμα 2, της Συμβάσεως διέπει την αναγκαστική εκτέλεση εντός συμβαλλομένου κράτους αποφάσεων που έχουν εκδοθεί εντός άλλου κράτους. Το άρθρο 32 της Συμβάσεως κατονομάζει τα δικαστήρια ενός εκάστου των συμβαλλομένων κρατών ενώπιον των οποίων πρέπει να υποβάλλεται η αίτηση κηρύξεως εκτελεστότητας. Το άρθρο 34 προβλέπει ότι πρέπει να λαμβάνεται μια αρχική απόφαση σχετικά με την κήρυξη της εκτελεστότητας, χωρίς, στο στάδιο αυτό, ο διάδικος κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση να μπορεί να υποβάλει παρατηρήσεις επί της αιτήσεως. Στο άρθρο 37 ορίζεται ο τρόπος ασκήσεως εντός των διαφόρων συμβαλλομένων κρατών της προσφυγής κατ' αποφάσεως επιτρέπουσας εκτέλεση. Όπως έχω ήδη αναφέρει, η προσφυγή κατά της αποφάσεως αυτής δεν ασκείται, εντός όλων των συμβαλλομένων κρατών, ενώπιον ανωτέρου δικαστηρίου.

5. Στο άρθρο 33, πρώτο και τρίτο εδάφιο, της Συμβάσεως ορίζεται ότι:

«Η αίτηση [κηρύξεως εκτελεστότητας] υποβάλλεται κατά το δίκαιο του κράτους εκτελέσεως (...). Στην αίτηση επισυνάπτονται τα έγγραφα που αναφέρονται στα άρθρα 46 και 47.»

6. Στα άρθρα 46 και 47 της Συμβάσεως απαριθμούνται ορισμένα έγγραφα τα οποία πρέπει να προσκομίζονται από τον διάδικο που ζητεί την εκτέλεση μιας αποφάσεως. Το άρθρο 46 ορίζει:

«Ο διάδικος που επικαλείται την αναγνώριση ή ζητεί την εκτέλεση αποφάσεως οφείλει να προσκομίσει:

1) αντίγραφο της αποφάσεως, το οποίο να συγκεντρώνει τις αναγκαίες προϋποθέσεις γνησιότητας·

2) αν πρόκειται για απόφαση ερήμην, το πρωτότυπο ή κυρωμένο αντίγραφο εγγράφου που να αποδεικνύει ότι το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο έχει επιδοθεί στον ερημοδικήσαντα διάδικο.»

Το άρθρο 47 της Συμβάσεως προβλέπει:

«Ο διάδικος που ζητεί την εκτέλεση οφείλει επιπλέον να προσκομίσει:

1) κάθε έγγραφο κατάλληλο να αποδείξει ότι, κατά το δίκαιο του κράτους προελεύσεως, η απόφαση είναι εκτελεστή και έχει επιδοθεί·

2) αν συντρέχει περίπτωση, έγγραφο που να αποδεικνύει ότι ο αιτών απολαμβάνει δωρεάν δικαστικής αρωγής στο κράτος προελεύσεως.»

7. Το πρώτο εδάφιο του άρθρου 48 της Συμβάσεως αφήνει κάποιο περιθώριο εκτιμήσεως όσον αφορά την εφαρμογή ορισμένων πτυχών αυτών των προϋποθέσεων. Ορίζει:

«Αν δεν προσάγονται τα έγγραφα που μνημονεύονται στο άρθρο 46, σημείο 2, και στο άρθρο 47, σημείο 2, το δικαστήριο μπορεί είτε να ορίσει προθεσμία προσαγωγής τους, είτε να δεχθεί ισοδύναμα έγγραφα είτε, εφόσον κρίνει ότι έχει επαρκώς ενημερωθεί, να απαλλάξει τον αιτούντα από το βάρος αυτό.»

Η υπό κρίση υπόθεση δεν εμπίπτει σ' αυτή την εξουσία χορηγήσεως απαλλαγής. Αφορά την έλλειψη προσκομίσεως της αποδείξεως ότι πραγματοποιήθηκε η επίδοση της αποφάσεως που επιβάλλει το άρθρο 47, σημείο 1, της Συμβάσεως.

8. Το Hof van cassatie, κρίνοντας ότι για την έκδοση της αποφάσεώς του είναι αναγκαία η ερμηνεία της Συμβάσεως, υποβάλλει στο Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή των άρθρων 1 και 3 του πρωτοκόλλου της 3ης Ιουνίου 1971 για την ερμηνεία της Συμβάσεως (στο εξής: πρωτόκολλο) [3] τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει το άρθρο 47, σημείο 1, της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για

3 — Το ελληνικό κείμενο του πρωτοκόλλου περιέχεται στην ΕΕ 1982, L 388, σ. 20.

τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, που έχει συναφθεί μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το δικαστήριο του κράτους εκτελέσεως μπορεί να διατάξει την εκτέλεση αποφάσεως εκδοθείσας σε άλλο κράτος μέλος μόνον εφόσον, είτε ταυτοχρόνως με τη σχετική αίτηση είτε πριν από την έκδοση της αποφάσεως επί της αιτήσεως, έχουν επίσης προσκομιστεί το μνημονευόμενο στο άρθρο 47, σημείο 1, έγγραφο και, ιδίως, η έκθεση επιδόσεως;

2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα [4], πρέπει το άρθρο αυτό να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, παρά τις διατάξεις του εθνικού δικαίου, η υποχρέωση προσκομίσεως του εγγράφου δεν έχει εκπληρωθεί αν η απόφαση επιδόθηκε μόνο μετά την υποβολή της αιτήσεως και αν το έγγραφο από το οποίο προκύπτει η επίδοση αυτή συντάχθηκε και προσκομίστηκε αφού το δικαστήριο του κράτους εκτελέσεως είχε αποφανθεί επί της αιτήσεως και αφού ο διάδικος, σε βάρος του οποίου ζητείται η εκτέλεση, είχε ασκήσει προσφυγή;»

4 — Όπως θα φανεί κατωτέρω, είναι δυσχερές να δοθεί μια απλώς καταφατική ή αρνητική απάντηση στο πρώτο ερώτημα, και τούτο δοθέντος ότι σημαντικό μέρος των εκατέρωθεν απόψεων που διατυπώνονται με τις γραπτές παρατηρήσεις αφορά το ζήτημα αν εφαρμόζεται η μια ή η άλλη από τις διευκρινιζόμενες στο ερώτημα αυτό προϋποθέσεις, δηλαδή αν η απόδειξη της επιδόσεως πρέπει να προσκομίζεται με την αίτηση κηρύξεως εκτελεστότητας ή μπορεί να προσκομιζεται ανά πάσα στιγμή πριν από την έκδοση αποφάσεως επί της αιτήσεως.

Γραπτές παρατηρήσεις

9. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν οι ενώπιον του Hof van cassatie διάδικοι, η Γερμανική και η Αυστριακή Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή. Σύμφωνα με το άρθρο 5 του πρωτοκόλλου και το άρθρο 44α του Κανονισμού Διαδικασίας, το Δικαστήριο αποφάσισε, συναινούντων των διαδίκων, να μην προχωρήσει στην προφορική διαδικασία.

10. Ο αναιρεσείων προτείνει να δοθεί καταφατική απάντηση στο πρώτο ερώτημα (η απόδειξη της επιδόσεως πρέπει να προσκομίζεται ταυτόχρονα με την αίτηση κηρύξεως εκτελεστότητας) και επίσης καταφατική απάντηση στο δεύτερο. Εφόσον η απόφαση πρέπει να είναι εκτελεστή εντός του κράτους καταγωγής πριν καταστεί δυνατό να γίνει εκτελεστή εντός άλλου κράτους μέλους και εφόσον, σύμφωνα με τον αναιρεσείοντα, η απόδειξη της εκτελεστότητας πρέπει να εμπεριέχεται στο ίδιο έγγραφο με την απόδειξη της επιδόσεως, ο αναιρεσείων ισχυρίζεται ότι το σχετικό έγγραφο δεν μπορεί να προσκομιστεί, για πρώτη φορά, στο στάδιο της προσφυγής. Καίτοι είναι αληθές ότι η Σύμβαση αποσκοπεί στην ελαχιστοποίηση των διατυπώσεων, η εξουσία απαλλαγής από την υποχρέωση προσκομίσεως ορισμένων εγγράφων, που προβλέπεται από το άρθρο 48, αποκλείεται σιωπηρώς όσον αφορά τα μη μνημονευόμενα σ' αυτό έγγραφα. Ο αναιρεσείων βασίζεται στην έκθεση Jenard σχετικά με τη Σύμβαση [5], υποστηρίζοντας ότι ένα εθνικό δικαστήριο μπορεί να αρνηθεί να κάνει δεκτή αίτηση μη συνοδευόμενη από το εν λόγω έγγραφο. Σύμφωνα με την εν λόγω έκθεση, η απόδειξη της επιδόσεως απαιτείται χάριν της ενθαρρύνσεως της εκουσίας συμμορφώσεως [6]. Ο αναιρεσείων ισχυρίζεται ότι στερήθηκε της δυνατότητας αυτής λόγω της εκπρόθεσμης επιδόσεως της αποφάσεως,

5 — ΕΕ 1986, C 298, σ. 29.

6 — Έκθεση Jenard, σ. 83.

ύστερα από την άσκηση της προσφυγής του κατά της επιτρέπουσας την εκτέλεση αποφάσεως που εκδόθηκε εις βάρος του, πλην όμως δεν αναφέρει ότι υπέστη, από το γεγονός αυτό, οποιαδήποτε ζημία.

11. Λαμβάνοντας ως αφετηρία τον στόχο της Συμβάσεως, ο οποίος είναι ο περιορισμός των διατυπώσεων και η διευκόλυνση της «ελεύθερης κυκλοφορίας» των αποφάσεων [7], η αναιρεσίβλητη ισχυρίζεται ότι η αίτηση κηρύξεως εκτελεστότητας δεν είναι απαράδεκτη απλώς και μόνο λόγω της παραλείψεως προσκομίσεως εγγράφων. Παραθέτει τη βάσει της εκθέσεως Jenard άποψη σύμφωνα με την οποία «το δικαστήριο δεν μπορεί να αρνηθεί τη χορήγηση της αναγκαστικής εκτελέσεως, αλλά μπορεί να αναστείλει την εκδίκαση της υποθέσεως και να ορίσει στον αιτούντα προθεσμία για την υποβολή των εγγράφων αυτών» [8]. Το άρθρο 48 της Συμβάσεως παρέχει απλώς μεγαλύτερη ευκαμψία, επιτρέποντας στο επιληφθέν δικαστήριο να δεχθεί ισοδύναμα έγγραφα προς αυτά που μνημονεύονται στο άρθρο 46, σημείο 2, και στο άρθρο 47, σημείο 2, ή να απαλλάξει τον αιτούντα από την προσκόμισή τους. Η επίδοση μιας αποφάσεως θα πρέπει να παρέχει στον αποδέκτη της τον χρόνο για να συμμορφωθεί εκουσίως προς αυτήν, καθιστώντας, κατ' αυτόν τον τρόπο, περιττή τη διαδικασία κηρύξεως εκτελεστότητας. Υπήρξε αρκετός χρόνος προς τούτο, έστω και αν η επίδοση δεν πραγματοποιήθηκε παρά μόνο κατά τη διάρκεια της διαδικασίας της προσφυγής. Το επιχείρημα του αναιρεσείοντος αποσκοπεί απλώς στην παρέλκυση της διαδικασίας.

12. Η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση (η απόδειξη της επιδόσεως πρέπει να έχει προσκομιστεί το αργότερο κατά το στάδιο της εκδόσεως της πρωτόδικης αποφάσεως), ενώ στο δεύτερο αρνητική. Καίτοι είναι αληθές ότι μια απόφαση κηρύξεως εκτελεστότητας δεν θα πρέπει να εκδίδεται στο στάδιο της άνευ κλητεύσεως του αντιδίκου διαδικασίας χωρίς να έχει προσκομιστεί απόδειξη επιδόσεως της σχετικής αποφάσεως, οι στόχοι της Συμβάσεως επιτρέπουν, εφόσον το εθνικό δίκαιο παρέχει τη σχετική δυνατότητα, την μετά το στάδιο αυτό θεραπεία της παρατυπίας. Η Σύμβαση δεν πρέπει να ερμηνευθεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε η εκτέλεση να καθίσταται δυσχερέστερη· το άρθρο 48 δεν πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αποκλείει οποιαδήποτε ευκαμψία σχετικά με σημεία άλλα εκτός από αυτά που διέπει. Αν τα έγγραφα που διασαφηνίζονται στο άρθρο 47, σημείο 1, της Συμβάσεως δεν μπορούν να προσκομιστούν, έστω και ύστερα από την προς τον αιτούντα πρόσκληση να πράξει κάτι τέτοιο, η αίτηση θα πρέπει, όπως είναι επόμενο, να απορριφθεί. Κατά το στάδιο της προσφυγής, ο αιτών δεν πρέπει να ζημιώνεται από το γεγονός ότι το δικαστήριο, κατά το στάδιο της αιτήσεως, δεν ζήτησε μια τέτοια προσκόμιση. Άρνηση παροχής της δυνατότητας προσκομίσεως τέτοιων εγγράφων κατά το στάδιο της προσφυγής θα ήταν κάτι το εξαιρετικά τυπολατρικό, καθώς ο αιτών θα μπορούσε απλώς να υποβάλει νέα αίτηση.

13. Η Αυστριακή Κυβέρνηση υποστηρίζει επίσης ότι πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση στο πρώτο ερώτημα (η απόδειξη της επιδόσεως πρέπει να προσκομίζεται ταυτόχρονα με την υποβολή της αρχικής αιτήσεως), πλην όμως εκθέτει ότι το δεύτερο ερώτημα δεν χρήζει απαντήσεως. Ισχυρίζεται ότι κατά γραμματική ερμηνεία του άρθρου 47, σημείο 1, της Συμβάσεως απαιτείται η απόδειξη της επιδόσεως της αποφάσεως να προσκομίζεται ταυτόχρονα με την κατάθεση της αιτήσεως. Από πουθενά δεν προκύπτει ότι η απαίτηση αυτή πρέπει να διακρίνεται απ' αυτήν της αποδείξεως του εκτελεστού χαρακτήρα της αποφάσεως, πράγμα που πρέπει να γίνεται ευθύς εξαρχής.

7 — Έκθεση Jenard, σ. 70.

8 — Έκθεση Jenard, σ. 78.

14. Η Επιτροπή τάσσεται μεν υπέρ της απόψεως ότι πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση στο πρώτο ερώτημα (η απόδειξη της επιδόσεως πρέπει να γίνεται το αργότερο κατά τον χρόνο της εκδόσεως της πρωτόδικης αποφάσεως), πλην όμως υποστηρίζει ότι πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση στο δεύτερο. Επικαλείται τον διττό σκοπό της Συμβάσεως, όπως αυτός έχει αναγνωρισθεί από το Δικαστήριο: μια εύκαμπτη και ταχεία διαδικασία εκτελέσεως διευκολύνουσα την ελεύθερη κυκλοφορία των αποφάσεων και τη σπουδαιότητα του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας. Τα δικαιώματα άμυνας προστατεύονται ουσιωδώς κατά την αρχική περίοδο, πριν από την έκδοση της αποφάσεως, ώστε να μειώνονται τα εμπόδια κατά τη μεταγενέστερη φάση της εκτελέσεως. Εξάλλου, η Σύμβαση δεν θεσπίζει ένα πλήρες σύστημα εκτελέσεως· οι ελάχιστες απαιτήσεις της συμπληρώνονται, π.χ., από τους εθνικούς δικονομικούς κανόνες. Το άρθρο 48 της Συμβάσεως δεν πρέπει να θεωρηθεί ως περιορίζον, απλώς και μόνον, την εφαρμογή περισσότερο επιεικών εθνικών κανόνων όσον αφορά σχετικές με αποδείξεις προϋποθέσεις μη εμπίπτουσες στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου αυτού, και τούτο εφόσον τηρείται ο σκοπός της Συμβάσεως. Όσον αφορά την υπό κρίση υπόθεση, τόσο η ευκαμψία όσο και τα δικαιώματα άμυνας διασφαλίζονται εφόσον ο αποδέκτης μιας αποφάσεως έχει τη δυνατότητα να συμμορφωθεί εκουσίως προς αυτήν. Όταν κατά τη φάση της άνευ κλητεύσεως του αντιδίκου διαδικασίας το δικαστήριο παρέχει προθεσμία για την προσκόμιση των εγγράφων που δεν κατατέθηκαν μαζί με την αρχική αίτηση κηρύξεως εκτελεστότητας, οι στόχοι αυτοί διασφαλίζονται πλήρως εφόσον ορίζεται επίσης εύλογη προθεσμία ώστε να καταστεί δυνατή η εκούσια συμμόρφωση προς την απόφαση ύστερα από την επίδοση. Καθώς μπορεί να υποβληθεί, σε περίπτωση απορρίψεως της πρώτης αιτήσεως, νέα αίτηση κηρύξεως εκτελεστότητας είναι προτιμότερο να επιτρέπεται η διόρθωση της αιτήσεως παρά να αρχίζει εκ νέου ολόκληρη η διαδικασία.

Ανάλυση

15. Συμφωνώ κατά το πλείστον με τα επιχειρήματα καθώς και τις απαντήσεις που προτείνουν να δοθούν, όσον αφορά τα δύο υποβληθέντα από το Hof van cassatie ερωτήματα, η αναιρεσίβλητη, η Γερμανική Κυβέρνηση και η Επιτροπή. Κατά τη γνώμη μου, η απόδειξη της επιδόσεως της αποφάσεως μπορεί να προσκομίζεται, το αργότερο, κατά τον χρόνο περατώσεως της άνευ κλητεύσεως του αντιδίκου διαδικασίας. Παρ' όλ' αυτά, είναι δυνατόν εθνικές διατάξεις, να επιτρέπουν, υπό ορισμένες περιστάσεις, τη θεραπεία της σχετικής παραλείψεως και μετά την εκπνοή της προθεσμίας αυτής. Θα εξετάσω, κατ' αρχάς, την κατάσταση όσον αφορά το άνευ κλητεύσεως του αντιδίκου στάδιο της διαδικασίας κηρύξεως εκτελεστότητας, πράγμα που αποτελεί και το αντικείμενο του πρώτου ερωτήματος του Hof van cassatie. Στη συνέχεια, θα ασχοληθώ με την απάντηση που πρέπει να δοθεί στο δεύτερο ερώτημα, αναφορικά με τη δυνατότητα συμπληρώσεως της αιτήσεως με το παραλειφθέν έγγραφο κατά το στάδιο της προσφυγής, δηλαδή της μετά κλητεύσεως του αντιδίκου διαδικασίας.

i) *Το στάδιο της άνευ κλητεύσεως του αντιδίκου διαδικασίας*

16. Νομίζω ότι είναι σαφές ότι η απόδειξη της επιδόσεως της σχετικής αποφάσεως πρέπει κανονικώς να είναι συνημμένη στο δικόγραφο της αιτήσεως κηρύξεως εκτελεστότητας της σχετικής αποφάσεως. Σύμφωνα με το γράμμα του τρίτου εδαφίου του άρθρου 33 της Συμβάσεως, αυτό είναι προδήλως προς το συμφέρον του διαδίκου που ζητεί την εκτέλεση, εφόσον έτσι αποφεύγεται οποιαδήποτε καθυστέρηση και διασφαλίζεται η έκδοση της ζητουμένης αποφάσεως. Αυτό επιτρέπει επίσης την παροχή στον αποδέκτη της αποφάσεως της δυνατότητας να συμμορφωθεί προς αυτήν εκουσίως· εφόσον αυτός δεν πράξει κάτι τέτοιο, θα πρέπει να αναμένει την υποβολή αιτήσεως κηρύξεως εκτελεστότητας. Όμως, η μη τήρηση στο στάδιο αυτό, για οποιονδήποτε λόγο, της υποχρεώσεως επιδόσεως δεν θα

πρέπει, κατ' ανάγκη, να συνεπάγεται την απόρριψη της αιτήσεως.

17. Το άρθρο 33 της Συμβάσεως επιβάλλει να επισυνάπτονται στην αίτηση τα έγγραφα που αναφέρονται στα άρθρα 46 και 47. Πρόκειται για έναν πρακτικής φύσεως κανόνα ο οποίος βοηθεί το επιληφθέν δικαστήριο στην αποστολή του ελέγχου των αποδείξεων που απαιτούνται για την έκδοση αποφάσεως επιτρέπουσας την εκτέλεση. Ωστόσο, το πρώτο εδάφιο του άρθρου 33 της Συμβάσεως ορίζει ότι οι σχετικές με την υποβολή της αιτήσεως διατυπώσεις διέπονται από το δίκαιο του κράτους εκτελέσεως. Αν η νομοθεσία του κράτους αυτού επιτρέπει να επισυνάπτονται τα έγγραφα στην αίτηση κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, και τούτο υπό συνθήκες που δεν θίγουν άλλες επιταγές της Συμβάσεως, δεν μπορεί να προβληθεί ο ισχυρισμός ότι κάτι τέτοιο αποκλείεται από το γράμμα του άρθρου 33. Πράγματι, θα ήθελα να προχωρήσω ακόμη περισσότερο και να υπογραμμίσω ότι η υποχρέωση κατά το άρθρο 33 σχετικά με την επισύναψη των εγγράφων στην αρχική αίτηση αποτελεί, για να χρησιμοποιήσω μια έννοια του common-law, απλή μη υποχρεωτικού χαρακτήρα οδηγία και όχι επιτακτική υποχρέωση και δεν θίγει το κύρος της αιτήσεως.

18. Το πραγματικό πρόβλημα έχει σχέση με το ζήτημα αν και πότε πρέπει να προσκομιστεί η εν λόγω απόδειξη. Το τελευταίο χρονικό σημείο, κατά τη διάρκεια της άνευ κλητεύσεως του αντιδίκου διαδικασίας, κατά το οποίο πρέπει να προσκομιστούν τα διασαφηνιζόμενα στα άρθρα 46 και 47 της Συμβάσεως έγγραφα, είναι δυνατό να ποικίλλει ανάλογα με το περιεχόμενο και τη σημασία των εγγράφων αυτών. Το θέμα αυτό διέπεται, βεβαίως εν μέρει, από το άρθρο 48, το οποίο επιτρέπει στο αρμόδιο δικαστήριο, σε περίπτωση μη προσκομίσεως των εγγράφων που μνημονεύονται στα άρθρα 46, σημείο 2, και 47, σημείο 2, της Συμβάσεως, να επιλέξει μεταξύ τριών λύσεων: μπορεί είτε να ορίσει προθεσμία προσαγωγής τους, είτε να δεχθεί ισοδύναμα έγγραφα, είτε, εφόσον κρίνει ότι έχει επαρκώς ενημερωθεί, να απαλλάξει πλήρως τον αιτούντα από το βάρος αυτό. Εντούτοις, νομίζω ότι η διάταξη αυτή δεν καθορίζει εξαντλητικώς τη διαδικαστική ευχέρεια του εθνικού δικαστηρίου, ειδικότερα όσον αφορά τα έγγραφα που δεν έχουν σχέση μ' αυτήν, όπως η απόδειξη της επιδόσεως της αποφάσεως. Είναι προφανές ότι η Σύμβαση δεν θεσπίζει ένα πλήρες σύστημα εκτελέσεως. Τούτο προκύπτει σαφώς από τις διατάξεις του άρθρου 33 που προβλέπουν αυτό που θα μπορούσε σήμερα να αποκληθεί ως διαδικαστική επικουρικότητα. Το άρθρο 48 πρέπει να θεωρηθεί ότι οριοθετεί αυτή την αρχή της επικουρικότητας, καθορίζοντας ένα περιθώριο ευκαμψίας, κατά την εκτίμηση του δικαστηρίου, πράγμα που πρέπει να επιτρέπεται από τις ισχύουσες εθνικές δικονομικές διατάξεις. Το άρθρο 48 δεν πρέπει, ως ειδική διάταξη, να θεωρηθεί ότι περιορίζει, καθ' οιονδήποτε τρόπο, τη γενική αρχή κατά την οποία οι εθνικοί δικονομικοί κανόνες, που τηρούν τις ουσιώδεις επιταγές της Συμβάσεως, εφαρμόζονται, ασχέτως του αν είναι εύκαμπτοι ή άκαμπτοι, στη διαδικασία κηρύξεως εκτελεστότητας.

19. Δεν με πείθουν τα επιχειρήματα σύμφωνα με τα οποία η απόδειξη της εκτελεστικότητας της αποφάσεως καθώς και η απόδειξη της επιδόσεώς της πρέπει να περιλαμβάνονται στο ίδιο έγγραφο ή ότι τα στοιχεία σχετικά με την ημερομηνία προσκομίσεως της μιας πρέπει να προσδιορίζουν και αυτά της άλλης. Όσον αφορά το πρώτο σημείο, από το κείμενο της Συμβάσεως σε όλες, πλην μιας, τις γλώσσες καταφαίνεται ότι μπορεί να πρόκειται, για περισσότερα του ενός έγγραφα [9]. Έστω και αν το κείμενο ήταν διατυπωμένο στον ενικό, θα αποτελούσε υπερβολική τυπολατρεία, και χωρίς συγκεκριμένο σκοπό στο πλαίσιο του προβλεπομένου από τη Σύμβαση συστήματος, να απαιτείται τόσο η μια όσο και η

9 — Το δανικό κείμενο του άρθρου 47, σημείο 1, της Συμβάσεως χρησιμοποιεί τον ενικό: *et dokument*. Στο αγγλικό, ιρλανδικό και γερμανικό κείμενο χρησιμοποιείται ο πληθυντικός: *documents, doiciméid* και *die Urkunden*. Στο κείμενο στις άλλες γλώσσες χρησιμοποιείται φρασεολογία που μπορεί να εννοεί είτε ένα είτε περισσότερα του ενός έγγραφα: το γαλλικό, *tout document*· το ολλανδικό, *enig document*· το ιταλικό, *qualsiasi documento*· το ισπανικό, *cualquier documento*· το πορτογαλικό, *qualquer documento*· το ελληνικό, *κάθε έγγραφο*.

άλλη απόδειξη να περιέχονται σ' ένα και το αυτό έγγραφο. Όσον αφορά το δεύτερο σημείο, η σημασία ενός εγγράφου στη διαδικασία εκτελέσεως προσδιορίζει το απώτερο χρονικό σημείο κατά το οποίο πρέπει αυτό να προσκομιστεί. Μολονότι δεν χρειάζεται να εκφέρω γνώμη σχετικά με τη δυνατότητα θεραπείας της παραλείψεως προσκομίσεως της αποδείξεως ότι μια απόφαση είναι εκτελεστή κατά την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως, ή τη δυνατότητα συνεχίσεως της διαδικασίας εκτελέσεως, αφού προηγουμένως ορισθεί εύλογη προθεσμία για την επίδοση, και τη συμμόρφωση προς αυτήν, αποφάσεως που κατέστη εκτελεστή μόνον ύστερα από την έναρξη της διαδικασίας [10], θεωρώ ότι είναι σαφές ότι η απόδειξη της εκτελεστότητας αποτελεί προηγούμενη προϋπόθεση της εκτελέσεως που έχει διαφορετική φύση και λειτουργία από την απόδειξη της επιδόσεως. Η εκτελεστότητα της αποφάσεως στο κράτος καταγωγής αποτελεί, όπως προκύπτει από το άρθρο 31 της Συμβάσεως, μια sine qua non προϋπόθεση για κάθε απόφαση της οποίας ζητείται η εκτέλεση και όχι απλώς η αναγνώριση [11]. Η απόδειξη της προηγουμένης επιδόσεως της αποφάσεως επιτελεί την πλέον περιορισμένη λειτουργία της διασφαλίσεως ότι ο υποχρεωθείς με την απόφαση σε παροχή διάδικος είχε τη δυνατότητα να συμμορφωθεί εκουσίως με την απόφαση αυτή [12].

20. Στις γραπτές παρατηρήσεις αναφέρονται διάφορα αποσπάσματα από ένα χωρίο της εκθέσεως Jenard για διαφορετικούς σκοπούς. Θεωρώ χρήσιμο να παραθέσω το χωρίο αυτό ακέραιο:

«Κατά τη γνώμη της Επιτροπής, αν ο αιτών δεν επισυνάπτει τα απαιτούμενα έγγραφα, το δικαστήριο δεν πρέπει να αρνηθεί τη χορήγηση της αναγκαστικής εκτελέσεως, αλλά μπορεί να αναστείλει την εκδίκαση της υποθέσεως και να ορίσει στον αιτούντα προθεσμία για την υποβολή των εγγράφων αυτών. Αν τα έγγραφα που έχουν υποβληθεί δεν είναι επαρκή και το δικαστήριο δεν είναι σε θέση να μορφώσει κρίση, μπορεί να απορρίψει την αίτηση» [13].

21. Από αυτό το χωρίο της εκθέσεως καταφαίνεται ότι η Σύμβαση επιτρέπει, τουλάχιστον, ορισμένη ευκαμψία όσον αφορά πτυχές της αιτήσεως άλλες από αυτές στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 48 [14]. Όπως έχω ήδη αναφέρει, το δικαστήριο δεν θίγει τα διάφορα, διασφαλιζόμενα από τη Σύμβαση, συμφέροντα, επιτρέποντας απλώς στον αιτούντα να διορθώσει την αίτησή του κατά τη διάρκεια της άνευ κλητεύσεως του αντιδίκου διαδικασίας. Ωστόσο, το δικαστήριο θα έπρεπε να λαμβάνει υπόψη το συμφέρον του αποδέκτη της αποφάσεως (καθώς και το γενικό συμφέρον) να αποφεύγεται η διαδικασία της εκτελέσεως μέσω εκουσίας συμμορφώσεως προς την απόφαση. Από την έκθεση Jenard φαίνεται ότι το συμφέρον αυτό αποτελεί τη βάση της επιβαλλομένης από το άρθρο 47, σημείο 1, της

10 — Και οι δύο αυτές εναλλακτικές δυνατότητες χρησιμεύουν για να υπογραμμίσουν τη διάκριση μεταξύ της περιττώσεως κατά την οποία ένα γεγονός επήλθε μετά την προθεσμία και της περιπτώσεως της εκπρόθεσμης προσκομίσεως της αποδείξεως ενός προϋφισταμένου γεγονότος.

11 — Βλ. άρθρο 26 της Συμβάσεως.

12 — Έκθεση Jenard, σ. 83. Σύμφωνα με τους O'Malley και A. Layton, *European Civil Practice* (Λονδίνο 1989), σ. 803, η επίδοση δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μια, διαφορετική και επιτακτική, ουσιώδης προϋπόθεση, επιβαλλομένη από τη Σύμβαση στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η επίδοση δεν είναι αναγκαία για να καταστεί εκτελεστή από το δικαστήριο καταγωγής η εν λόγω απόφαση· διαφορετικά, η Σύμβαση θα έθετε, κατά τη γνώμη τους, ένα εμπόδιο στην εκτέλεση εντός άλλων συμβαλλομένων κρατών, στις περιπτώσεις όπου τούτο δεν επιτυγχάνεται στο δικαστήριο καταγωγής. Το Δικαστήριο δεν διαθέτει κανένα στοιχείο από το οποίο να καταφαίνεται ότι οι εν λόγω αποφάσεις ήταν εκτελεστές στη Γερμανία χωρίς προηγούμενη επίδοση. Παρ' όλ' αυτά θα ήθελα να υπογραμμίσω τη διαφωνία μου με την άποψη αυτή. Η Σύμβαση θεσπίζει κοινά κριτήρια για την εκτέλεση των αποφάσεων, πράγμα που σκοπεί, μεταξύ άλλων, στην προστασία των δικαιωμάτων άμυνας. Το συμφέρον που έχει ο εναγόμενος, όπως υπογραμμίζεται από τη έκθεση Jenard, να μπορεί να συμμορφώνεται εκουσίως με την απόφαση δικαιολογεί *την επιτακτική προϋπόθεση της επιδόσεως, ακόμα και όταν* η επίδοση δεν είναι αναγκαία για εκτέλεση εντός του κράτους του εκδόσαντος την απόφαση δικαστηρίου.

13 — Έκθεση Jenard, σ. 78.

14 — Στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, δεν χρειάζεται να εξετασθεί αν η Σύμβαση *απαιτεί* πράγματι ορισμένη ευκαμψία σχετικά με την εκπρόθεσμη προσκόμιση εγγράφων, τούτο δε έστω και αν υφίστανται σχετικώς αυστηρές εθνικές διατάξεις. Η απόφαση της 12ης Ιουλίου 1984 στην υπόθεση 178/83, Firma P. (Συλλογή 1984, σ. 3033), ωθεί προς την αντίθετη σκέψη.

Συμβάσεως προϋποθέσεως αποδείξεως της επιδόσεως [15].

22. Το προπαρατεθέν χωρίο από την έκθεση Jenard καταδεικνύει επίσης ότι υφίστανται όρια στην ευκαμψία που μπορεί να διαθέτει το δικαστήριο προς διευκόλυνση του αιτούντος. Αν, ύστερα από την εκπνοή μιας προθεσμίας χάριτος που έχει χορηγηθεί για την επίδοση η σχετική απόδειξη δεν μπορεί να επισυναφθεί στην αίτηση, η εν λόγω αίτηση δεν θα πρέπει να γίνει δεκτή. Καθώς ο αποδέκτης της αποφάσεως δεν εκπροσωπείται, στο δικαστήριο εναπόκειται να διασφαλίσει ότι το εν λόγω πρόσωπο δεν θα καταστεί αποδέκτης αποφάσεως επιτρέπουσας την εκτέλεση μιας αποφάσεως προς την οποία θα ήταν δυνατό το εν λόγω πρόσωπο να ήθελε να συμμορφωθεί χωρίς να χρειάζεται να εξαναγκαστεί εν προκειμένω κατ' άλλον τρόπο. Ο αιτών θα πρέπει να υποστεί τις οικονομικές και λοιπές συνέπειες της απορρίψεως αυτής.

23. Η θέση που έχω μέχρι τώρα υποστηρίξει επιρρωννύεται από την εξέταση των γενικών στόχων της Συμβάσεως και από τη νομολογία του Δικαστηρίου επί αναλόγων προβλημάτων. Το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι «σκοπός της Συμβάσεως είναι να διευκολύνει τη χωρίς περιορισμούς αναγνώριση και εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων μέσω μιας απλής και ταχείας διαδικασίας στο συμβαλλόμενο κράτος εντός του οποίου ζητείται η εκτέλεση αλλοδαπής αποφάσεως» [16]. Ο στόχος αυτός προωθείται κυρίως μέσω της καταργήσεως των υπερβολικών διατυπώσεων [17]. Το Δικαστήριο έχει επίσης υπογραμμίσει την προστασία των δικαιωμάτων άμυνας τονίζοντας ότι, στο πλαίσιο της οικονομίας της Συμβάσεως, η προστασία αυτή φθάνει στο ύψιστο σημείο της κατά τη διάρκεια της ένδικης διαδικασίας που απολήγει στην αρχική απόφαση [18]. Εφόσον υφίσταται μια απόφαση η οποία δεν μπορεί να προσβληθεί ούτε ως προς την ουσία ούτε ως προς τον τύπο, είναι σαφές, στο πλαίσιο της τηρήσεως του σκοπού της απλής και ταχείας εκτελέσεως, ότι το δικαστήριο αποφαινόμενο επί της αιτήσεως κηρύξεως εκτελεστότητας, θα πρέπει να επιτρέψει τη διόρθωση σφαλμάτων και παραλείψεων σ' αυτήν. Εκ του λόγου αυτού, ουδόλως θίγονται τα δικαιώματα άμυνας. Το εθνικό δικαστήριο μπορεί να μεριμνά, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, ότι τα τυχόν περιττά έξοδα βαρύνουν τον αιτούντα και ότι (όπως συμβαίνει εν προκειμένω, όπου είναι προφανές ότι η εν λόγω απόφαση δεν έχει επιδοθεί) ο αποδέκτης της αποφάσεως διαθέτει επαρκή προθεσμία για να συμμορφωθεί εκουσίως προς αυτήν ύστερα από την επίδοσή της.

24. Με την απόφασή του Carron [19], το Δικαστήριο αποφάνθηκε μέσω προδικαστικής αποφάσεως επί δύο σημείων τα οποία ασκούν επιρροή όσον αφορά την παρούσα αλληλουχία [20]. Ο αιτών στην υπόθεση εκείνη δεν είχε συμμορφωθεί προς την προϋπόθεση του δευτέρου εδαφίου του άρθρου 33 της Συμβάσεως σύμφωνα με την οποία ο αιτών την κήρυξη της εκτελεστότητας οφείλει να προβεί σε εκλογή κατοικίας στην περιφέρεια του δικαστηρίου στο οποίο απευθύνεται. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι από το άρθρο 33 προκύπτει σαφώς «ότι το δίκαιο του κράτους εκτελέσεως καθορίζει το σύνολο των λεπτομερειών υποβολής της αιτήσεως» [21].

15 — Έκθεση Jenard, σ. 83.

16 — Απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 1991, υπόθεση C-183/90, Van Dalfsen κ.λπ., Συλλογή 1991, σ. I-4743, σκέψη 21.

17 — Το άρθρο 220 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας κάνει λόγο για «απλούστευση των διατυπώσεων για την αμοιβαία αναγνώριση και εκτέλεση δικαστικών και διαιτητικών αποφάσεων»· η δέσμευση αυτή επαναλαμβάνεται στο προοίμιο της Συμβάσεως.

18 — Απόφαση της 16ης Ιουνίου 1981, υπόθεση 166/88, Klomps, Συλλογή 1981, σ. 1593, σκέψη 7· βλ. επίσης τις αποφάσεις της 21ης Μαΐου 1980, υπόθεση 125/79, Denilauler, Συλλογή τόμος 1980/II, σ. 149, και απόφαση της 12ης Νοεμβρίου 1992, υπόθεση C-123/91, Minalmet, Συλλογή 1992, σ. I-5661.

19 — Απόφαση της 10ης Ιουλίου 1986, υπόθεση 198/85, Συλλογή 1986, σ. 2437.

20 — Το δεύτερο σημείο στην απόφαση Carron θα εξετασθεί στο επόμενο τμήμα σχετικά με την μετά κλητεύσεως του αντιδίκου διαδικασία.

21 — Σκέψη 10 της αποφάσεως.

25. Με την απόφασή του Carron, το Δικαστήριο αποφάνθηκε επίσης ότι «η υποχρέωση εκλογής κατοικίας, την οποία προβλέπει η εν λόγω διάταξη (άρθρο 33 της Συμβάσεως) πρέπει να πραγματοποιείται κατά τον οριζόμενο από το δίκαιο του κράτους εκτελέσεως τρόπο και, σε περίπτωση σιωπής του εν λόγω δικαίου ως προς τον χρόνο πραγματοποιήσεως της διατυπώσεως, το αργότερο κατά την επίδοση της αποφάσεως περιαφής του εκτελεστήριου τύπου». Όπως έχω ήδη παρατηρήσει, το χρονικό σημείο της άνευ κλητεύσεως του αντιδίκου διαδικασίας κατά το οποίο πρέπει να έχουν πληρωθεί οι δικονομικές προϋποθέσεις ποικίλλει ανάλογα με τη λειτουργία που επιτελεί η εν λόγω προϋπόθεση. Είναι σαφές ότι η εκλογή κατοικίας όσον αφορά μια διαδικασία προσφυγής δεν είναι αναγκαία πριν ο αποδέκτης μιας αποφάσεως κηρύξεως εκτελεστότητας λάβει γνώση αυτής· η Σύμβαση απαιτεί, προ της εκδόσεως τέτοιας αποφάσεως να αποδεικνύεται η επίδοση μιας αποφάσεως και η δυνατότητα εκουσίας συμμορφώσεως προς αυτήν. Υπό την επιφύλαξη αυτής της διαφορετικής περιπτώσεως, μπορεί επίσης να ισχύσει στην υπό κρίση υπόθεση η αρχή της αποφάσεως Carron κατά την οποία οι εθνικοί δικονομικοί κανόνες εφαρμόζονται όσον αφορά όλες τις πτυχές της αιτήσεως κηρύξεως εκτελεστότητας.

26. Για να κλείσω το θέμα αυτό, η απάντηση που προτείνω να δοθεί στο πρώτο υποβληθέν από το Hof van cassatie προδικαστικό ερώτημα είναι η εξής:

Το άρθρο 47, σημείο 1, της Συμβάσεως έχει την έννοια ότι το αρμόδιο δικαστήριο του τόπου εκτελέσεως μπορεί να επιτρέψει την εκτέλεση αποφάσεως εκδοθείσας σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος μόνον εφόσον έχει προσκομισθεί και η απόδειξη της επιδόσεως της αποφάσεως. Εφόσον οι εθνικοί δικονομικοί κανόνες το επιτρέπουν, μια τέτοια απόδειξη μπορεί να γίνει δεκτή σε οποιοδήποτε χρονικό σημείο πριν το δικαστήριο αποφανθεί επί της αιτήσεως, υπό την προϋπόθεση ότι ο αποδέκτης της αποφάσεως είχε, ύστερα από την επίδοσή της, τις κατάλληλες δυνατότητες να συμμορφωθεί εκουσίως προς την απόφαση αυτή, ο δε αιτών βαρύνεται με το κόστος κάθε περιττής διαδικαστικής πράξεως.

ii) *Το μετά κλητεύσεως του αντιδίκου στάδιο*

27. Το δεύτερο υποβληθέν από Hof van cassatie στο Δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα αφορά, ειδικότερα, τα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υποθέσεως, όπου στο πλαίσιο της αιτήσεως κατά την μετά κλητεύσεως του αντιδίκου διαδικασία δεν τηρήθηκαν πλήρως οι δικονομικές προϋποθέσεις που έχω ήδη εκθέσει στην απάντησή μου στο πρώτο ερώτημα. Είναι δυνατή η θεραπεία ενός τέτοιου ελαττώματος; Νομίζω ότι είναι τούτο δυνατό, εφόσον, όπως και προηγουμένως, το επιτρέπουν οι εθνικοί δικονομικοί κανόνες και έχουν τηρηθεί οι προϋποθέσεις και οι στόχοι της Συμβάσεως. Το γενικό συμφέρον που συνδέεται με την ελεύθερη κυκλοφορία των αποφάσεων, που είναι αυτές καθαυτές σύμφωνες προς τις επιβαλλόμενες από τη Σύμβαση προϋποθέσεις, πρέπει να αποτελεί εμπόδιο σε οποιαδήποτε ερμηνευτική τάση κατά την οποία η Σύμβαση απαιτεί εν προκειμένω μια εξαιρετικά σχολαστική διάκριση μεταξύ του άνευ κλητεύσεως και μετά κλητεύσεως του αντιδίκου σταδίου. Εφόσον δεν θίγεται η κατάσταση του αποδέκτη της αποφάσεως από μια καθυστερημένη προσπάθεια διορθώσεως της αιτήσεως κατά τη διάρκεια της διαδικασίας της προσφυγής [22], καμία διάταξη της Συμβάσεως δεν απαγορεύει την

22 — Έτσι, ενώ μια απόφαση κηρύξεως εκτελεστότητας επιτρέπει γενικώς τη λήψη, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 39, ασφαλιστικών μέτρων, διατηρώ επιφυλάξεις ως προς το ζήτημα αν θα ήταν κάτι τέτοιο δυνατό στην περίπτωση κατά την οποία η απόφαση εκδόθηκε χωρίς η αρχική απόφαση να έχει προηγουμένως επιδοθεί στον αποδέκτη της.

εφαρμογή εθνικών κανόνων επιτρεπόντων μια τέτοια διόθρωση.

28. Δύο αποφάσεις του Δικαστηρίου μπορούν να φανούν χρήσιμες για την απάντηση στο ερώτημα αυτό. Στην απόφασή του Caron, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι «οι συνέπειες που απορρέουν από την παράβαση των διατάξεων περί εκλογής κατοικίας ορίζονται, δυνάμει του άρθρου 33 της Συμβάσεως, από το δίκαιο του κράτους εκτελέσεως, υπό την επιφύλαξη της τηρήσεως των επιδιωκόμενων από τη Σύμβαση στόχων».

29. Στην απόφαση του Lancray [23], το Δικαστήριο εξέτασε την προϋπόθεση που θέτει το άρθρο 27, σημείο 2, της Συμβάσεως, σύμφωνα με την οποία μια απόφαση δεν αναγνωρίζεται, όταν έχει εκδοθεί ερήμην, αν το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης δεν έχει επιδοθεί στον ερημοδικήσαντα εναγόμενο κανονικά και έγκαιρα ώστε να μπορεί να αμυνθεί. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το άρθρο 27, σημείο 2, «πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το ζήτημα της θεραπείας ελαττωμάτων ως προς την επίδοση διέπεται από το δίκαιο του δικαστηρίου του κράτους εκδόσεως της αποφάσεως». Επομένως, η δυνατότητα θεραπείας μιας παραλείψεως (εν προκειμένω προσκόμιση μεταφράσεως του εισαγωγικού της δίκης εγγράφου) επιτρέπεται όσον αφορά το πρώτο στάδιο που προηγείται της αποφάσεως, κατά τη διάρκεια του οποίου, όπως έχω προαναφέρει, η προστασία των δικαιωμάτων άμυνας είναι πρωταρχικής σημασίας.

30. Θα έπρεπε επίσης, κατ' αναλογίαν, οι εθνικοί δικονομικοί κανόνες που επιτρέπουν στον αιτούντα να διορθώνει την αίτησή του κατά τη διάρκεια προσφυγής βάσει του άρθρου 37 να συνάδουν με τη Σύμβαση, εφόσον δεν προκύπτει εν προκειμένω καμία προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας [24]. Δεν δέχομαι ότι το να επιτρέπεται η διόρθωση της αιτήσεως στο στάδιο αυτό θα ενθάρρυνε την αμέλεια του αιτούντος ή την έλλειψη επαγρυπνήσεως από το δικαστήριο, κατά τη διάρκεια της άνευ κλητεύσεως του αντιδίκου διαδικασίας, έναντι του ερημοδικήσαντος αποδέκτη της αποφάσεως. Όσον αφορά το πρώτο επιχείρημα, ο αιτών θα πρέπει βεβαίως να επιβαρυνθεί με τα έξοδα που είναι ακόμη μεγαλύτερα λόγω της αμελείας του. Όσον αφορά το δεύτερο, η δυνατότητα διορθώσεως, κατά το στάδιο της προσφυγής, αιτήσεων ή υπομνημάτων, βάσει των δικονομικών κανόνων συμβαλλομένου κράτους, αποδεικνύει, εφόσον παρίσταται ανάγκη, ότι ουδείς φόβος υφίσταται όσον αφορά αυτή την έλλειψη επαγρυπνήσεως. Δεν είναι δυνατή η υποβολή στο Δικαστήριο προδικαστικών ερωτημάτων ερμηνείας κατά το άνευ κλητεύσεως του αντιδίκου στάδιο [25]. Τούτο δεν μπορεί να γίνει παρά μόνο στο στάδιο της προσφυγής, πράγμα που σημαίνει ότι ένα δικαστήριο συμβαλλομένου κράτους, αποφαινόμενο επί προσφυγής βάσει του άρθρου 37, μπορεί να ζητήσει να διαφωτιστεί σχετικά με τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί ενώπιόν του. Βεβαίως, τούτο δεν ισχύει όσον αφορά αναίρεση, όπως αυτή που εκδικάζεται εν προκειμένω από το Hof van cassatie, η οποία περιορίζεται από το άρθρο 41 στα νομικά ζητήματα [26].

23 — Απόφαση της 3ης Ιουλίου 1990, υπόθεση C-305/88, Συλλογή 1990, σ. I-2725.

24 — Με την εφαρμογή των εθνικών δικονομικών κανόνων του κράτους εκτελέσεως αποφεύγεται μια από τις κύριες επικρίσεις κατά της αποφάσεως στην υπόθεση Lancray κατά την οποία το δικαστήριο που αποφαίνεται επί της αιτήσεως κηρύξεως εκτελεστότητας είναι υποχρεωμένο να εφαρμόσει τους δικονομικούς κανόνες άλλου δικαστηρίου, δηλαδή αυτού το οποίο εξέδωσε την αρχική απόφαση· βλ. G. Hogan: «Procedure and Practice and the Judgments Convention», *Irish Journal of European Law, 1992*, τόμος 1, σ. 82, ειδικότερα σ. 90.

25 — Το δικαστήριο το οποίο αποφαίνεται επί της αιτήσεως κατά το άνευ κλητεύσεως του αντιδίκου στάδιο διαδικασίας δεν περιλαμβάνεται στα δικαστήρια τα οποία, δυνάμει του άρθρου 2 του πρωτοκόλλου, μπορούν να υποβάλλουν προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο.

26 — Περιττό να λεχθεί ότι τα δικαστήρια που αποφαίνονται επί αναιρέσεως κατά αποφάσεως εκδοθείσας επί προσφυγής βάσει του άρθρου 41 της Συμβάσεως δικαιούνται να υποβάλλουν στο Δικαστήριο προδικαστικά ερωτήματα, όπως τα υπό κρίση, τα οποία έχουν σχέση με τη νομότυπη εξέλιξη της ενώπιον των κατωτέρων δικαστηρίων διαδικασίας.

31. Επομένως, η γνώμη μου είναι ότι στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα του Hof van cassatie πρέπει να δοθεί η εξής απάντηση:

Το άρθρο 47, σημείο 1, της Συμβάσεως έχει την έννοια ότι το δικαστήριο ενώπιον του οποίου έχει ασκηθεί προσφυγή κατά της αποφάσεως που επιτρέπει την εκτέλεση αποφάσεως εκδοθείσας εντός άλλου συμβαλλομένου κράτους, για τον λόγο ότι η απόφαση αυτή εκδόθηκε χωρίς να έχει προσκομιστεί η απόδειξη της επιδόσεως της αρχικής αποφάσεως, μπορεί να επικυρώσει την απόφαση αυτή μόνον εφόσον έχει προσκομιστεί η απόδειξη αυτή και εφόσον οι εθνικοί δικονομικοί κανόνες επιτρέπουν την προσκόμιση τέτοιας αποδείξεως στο στάδιο της προσφυγής, καθώς και υπό την προϋπόθεση ότι ο αποδέκτης είχε, ύστερα από την επίδοση της αποφάσεως, τη δυνατότητα να συμμορφωθεί εκουσίως προς αυτήν, ότι ο αιτών επιβαρύνεται με τα έξοδα κάθε περιττής διαδικασίας και ότι ο αποδέκτης δεν υφίσταται καμία ζημία από οποιαδήποτε άλλη αιτία λόγω της διορθώσεως της αιτήσεως κατά το στάδιο αυτό.

Πρόταση

32. Κατόπιν όλων των ανωτέρω, προτείνω στα υποβληθέντα από το Hof van cassatie προδικαστικά ερωτήματα να δοθεί η εξής απάντηση:

1) Το άρθρο 47, σημείο 1, της Συμβάσεως έχει την έννοια ότι το αρμόδιο δικαστήριο του τόπου εκτελέσεως μπορεί να επιτρέψει την εκτέλεση αποφάσεως εκδοθείσας σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος μόνον εφόσον έχει προσκομισθεί και η απόδειξη της επιδόσεως της αποφάσεως. Εφόσον οι εθνικοί δικονομικοί κανόνες το επιτρέπουν, μια τέτοια απόδειξη μπορεί να γίνει δεκτή σε οποιοδήποτε χρονικό σημείο πριν το δικαστήριο αποφανθεί επί της αιτήσεως, υπό την προϋπόθεση ότι ο αποδέκτης της αποφάσεως είχε, ύστερα από την επίδοσή της, τις κατάλληλες δυνατότητες να συμμορφωθεί εκουσίως προς την απόφαση αυτή, ο δε αιτών βαρύνεται με το κόστος κάθε περιττής διαδικαστικής πράξεως.

2) Το άρθρο 47, σημείο 1, της Συμβάσεως έχει την έννοια ότι το δικαστήριο ενώπιον του οποίου έχει ασκηθεί προσφυγή κατά της αποφάσεως που επιτρέπει την εκτέλεση αποφάσεως εκδοθείσας εντός άλλου συμβαλλομένου κράτους, για τον λόγο ότι η απόφαση αυτή εκδόθηκε χωρίς να έχει προσκομιστεί η απόδειξη της επιδόσεως της αρχικής αποφάσεως, μπορεί να επικυρώσει την απόφαση αυτή μόνον εφόσον έχει προσκομιστεί η απόδειξη αυτή και εφόσον οι εθνικοί δικονομικοί κανόνες επιτρέπουν την προσκόμιση τέτοιας αποδείξεως στο στάδιο της προσφυγής, καθώς και υπό την προϋπόθεση ότι ο αποδέκτης είχε, ύστερα από την επίδοση της αποφάσεως, τη δυνατότητα να συμμορφωθεί εκουσίως προς αυτήν, ότι ο αιτών επιβαρύνεται με τα έξοδα κάθε περιττής διαδικασίας και ότι ο αποδέκτης δεν υφίσταται καμία ζημία από οποιαδήποτε άλλη αιτία λόγω της διορθώσεως της αιτήσεως κατά το στάδιο αυτό.